

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

Yarımçıq qalan ömrün
şəhidlik dastanı

5

44 günlük ZƏFƏR TARİXİMİZ!

Vətən müharibəsinin 26-cı günü:
Ağbənd azad olundu

2

№ 079 (7489)

Qəzet 1991-ci il
yanvarın 11-dən çıxır

23 oktyabr 2026-cı il.
Qiyməti 1 manat

Xəbərdarlıq, yoxsa geosiyasi təzyiq?

"Nurçu-islamçı" qüvvələr
Türkiyə hakimiyyətində
üstünlüyü ələ alır

6

Dünya iqtisadiyyatını 2027-ci
ildə hansı risklər gözləyir?

4

Səhiyyədə yeni mərhələ:
keçid dövründən vahid
idarəetməyə doğru

7

Ev heyvanlarının
saxlanması: sahiblər
hansı qaydalara əməl
etməlidir?

8

Heyif səndən
ey dünya

7

44 günlük ZƏFƏR TARİXİMİZ!

Vətən müharibəsinin 26-cı günü: Ağbənd azad olundu

Əks-hücum əməliyyatlarının 26-cı günü - 2020-ci il oktyabrın 22-də Zəngilan rayonunun Ağbənd qəsəbəsi işğaldan azad edildi. Zəngilan rayonunun Ağbənd qəsəbəsinin işğalçılardan azad edilməsi tarixi əhəmiyyətə malikdir. Azərbaycan üçün iqtisadi və siyasi əhəmiyyət daşıyan bu ərazinin işğaldan azad olunmasından artıq altı il ötür. "Müzəffər Azərbaycan Ordusu Zəngilan rayonunun Kolluqışlaq, Malatkeşin, Kənd Zəngilan, Genlik, Vəliqulubəyli, Qaradərə, Çöpədərə, Tatar, Tiri, Əmirxanlı, Qarqulu, Bartaz, Dəlləkli kəndlərini və Ağbənd qəsəbəsini işğaldan azad etmişdir. Eşq olsun Azərbaycan Ordusuna! Qarabağ Azərbaycandır!" 22 oktyabr 2020-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev özünün rəsmi "Twitter" sahifəsində bu sözləri yazmışdır. Həmin günün qələbə dolu xəbərlərinin ardı-arası kəsilmirdi. "Müzəffər Azərbaycan Ordusu Füzuli rayonunun Mollavəli, Yuxarı Rəfədinli, Aşağı Rəfədinli, Cəbrayıl rayonunun Sırik, Şıxlar, Məstəlibəyli, Dərzili kəndlərini işğaldan azad etmişdir. Eşq olsun Azərbaycan Ordusuna! Qarabağ Azərbaycandır!" Bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev rəsmi "Twitter" sahifəsində bildirmişdir.

Azərbaycan Ordusu 2020-ci il sentyabrın 27-də başlayan əks-hücumla qısa müddətdə artıq xeyli ərazini və yaşayış məntəqəsini erməni işğalından azad etmişdir. Araz çayı boyu da uğurlu əməliyyatlar keçirilib, düşmənin xeyli canlı qüvvəsi və texnikası məhv edilərək, ağır məğlubiyyətə uğradılmışdır. Azərbaycanın İranla 132 km-lik sərhəd ərazisi işğalçılardan tamamilə təmizlənmişdir. "Ağbənd qəsəbəsinin azad edilməsi ilə Azərbaycan və İran İslam Respublikası dövlət sərhədinin tam nəzarətə götürülməsi təmin olundu. Bu münasibətlə Azərbaycan və İran xalqını təbrik edirəm. Eşq olsun müzəffər Azərbaycan ordusuna!" Bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev özünün rəsmi "Twitter" sahifəsində bildirib.

Ağbəndin işğaldan azad edilməsi ilə Azərbaycan 30 ildən sonra İranla sərhədini tam bərpa edərək nəzarətə götürməklə yanaşı, cənub-qərb istiqamətində Ermənistanla sərhədə çıxmış oldu. Hər gün qələbə sevincini yaşamaqda davam edirik. Qeyd etdiyimiz ərazilərin tarixin bu günündə işğaldan azad olunmasının sevincini yaşayırdıq.

"ƏGƏR BİZƏ HÜCUM OLUNURSA, BİZ NƏNKİ ÖZÜMÜZÜ MÜDAFİƏ ETMƏLİYİK, EYNI ZAMANDA, ƏKS-HÜCUMA DA KEÇMƏLİYİK"

Əlbəttə ki, bu qələbələrimizi işğalçı "dövlət" həzm edə bilmirdi. Mülki insanlara açılan atəşlər, eləcə də müharibə getməyən ərazilərin atəşə tutulması erməni vəhşiliyini bir daha ortaya qoymuş oldu. 2020-ci ilin 10 oktyabr tarixi, saat 12.00-dan etibarən, humanitar məqsədlərlə Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin vasitəçiliyi və onun kriteriyalarına uyğun olaraq, hərbi əsirlər və digər saxlanılan şəxslər və ölənlərin meyitlərinin

dəyişdirilməsi üçün atəşkəs elan olunur. Bu hadisədən sonra işğalçı Ermənistan silahlı qüvvələri beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərini, 1949-cu il tarixli Cenevrə Konvensiyaları və onların Əlavə Protokollarını, habelə, elan edilmiş humanitar atəşkəs rejiminin tələblərini pozaraq, Azərbaycanın dinc əhalisini qəsdən hədəfə almaqla, yaşayış məntəqələrini ağır artilleriyadan atəşə tutdu. Azərbaycan Respublikasının ikinci böyük şəhəri olan Gəncenin mərkəzi hissəsində yerləşən çox mənzilli yaşayış binasını raket atəşinə tutması nəticəsində 5 nəfər həlak oldu, 28 nəfər yaralandı, çoxsaylı mülki infrastruktur obyektlərə külli miqdarda ziyan dəydi. Prezident İlham Əliyev Yaponiyanın 2020-ci ilin oktyabrın 22-də "Nikkei" qəzetinə müsahibəsində "Bildiyiniz kimi, birinci atəşkəs cəhdindən sonra 24 saatdan az müddətdə onlar Ermənistan ərazisindən ballistik raketlə Azərbaycanın ikinci ən böyük şəhəri Gəncəyə hücum etdilər. Bu da hərbi cinayətdir və Ermənistan hökuməti buna görə məsuliyyət daşıyacaq. Beləliklə, onlar atəşkəsi pozublar. Mən həmişə demişəm ki, atəşkəsə birtərəfli qaydada nail olmaq mümkün deyil. Əgər bizə hücum olunursa, biz nəinki özümüzü müdafiə etməliyik, eyni zamanda, əks-hücum da keçməliyik" - deyə bildirib. Cənab Prezident onu da qeyd edib ki, atəşkəsə nail olmaq üçün ikinci cəhd ona görə uğursuz oldu ki, atəşkəs qüvvəyə mindikdən 2 dəqiqə sonra onlar atəşkəsi pozdular, onlar yenə də bizim dinc şəhərlərimizə hücum etdilər: "Bu şəhər saat 6-dan 8-ə qədər onlar dinc əhalinin yaşadığı və ən çox ziyan gören Tərtər şəhərinə 100-dən çox raket atıblar. Onlar bizim hərbi mövqelərimizə hücum edirlər. Onlar artıq azad edilmiş əraziləri yenidən geri götürmək istəyirdilər". Onlar ikinci dəfə atəşkəsi pozandan sonra Azərbaycan Ordusunun Zəngilan şəhərini və bir çox kəndləri azad etdiyini bildiren Prezident İlham Əliyev vurğulayıb ki, döyüş meydanında nə qədər çox vaxt keçirsə, biz bir o qədər də əraziləri azad edirik. "Ona görə Ermənistan hökuməti öz davranışı haqqında ciddi düşünməlidir və əgər atəşkəsin səmərəli olmasını istəyirsə, birincisi, atəşkəsi pozmamalıdır, ikincisi, artıq işğaldan azad edilmiş əraziləri geri götürməyə cəhd etməmək və işğal olunmuş Azərbaycan ərazilərinin boşaldılması üçün

üzərinə ciddi öhdəlik götürməlidir", - deyə dövlətimizin başçısı əlavə edib.

AZƏRBAYCAN XALQI YENİ TARİX YAZDI

Həmin gün Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva Trend İnformasiya Agentliyinə verdiyi müsahibədə "Bütün xalqımızı bu əlamətdar hadisələr münasibətilə təbrik edirəm. Demək olar ki, hər gün cəbhədən yaxşı xəbərlər gəlir. Bizim əsgərlər və zabitlər döyüş tapşırıqlarını şərəflə yerinə yetirirlər. Onlar uğurlu əməliyyatlar keçirərək, bir-birinin ardınca şəhərləri və digər yaşayış məntəqələrini işğaldan azad edir, strateji yüksəklikləri tuturlar. Uzun fasilədən, təqribən 30 ildən sonra biz hamımız Azərbaycan əsgərinin doğma torpaqlarımızda bayrağımızı sancmasını qürurla müşahidə edirik" - deyə bildirmişdir. Bunun sadəcə, hərbi uğur olmadığını bildirən Birinci vitse-prezident tarixi ədalətin bərpası olduğunu qeyd edib: "Çünki bunlar bizim əzəli, tarixi torpaqlarımızdır. Mübaligəsiz demək olar ki, bu gün Prezident İlham Əliyev başda olmaqla Azərbaycan xalqı yeni tarix yazır. Bizim birgə qələbələrimizin tarixini! Mən xalqın öz Prezidenti ətrafında necə sıx birləşdiyini, dövlət başçısının ümumi məqsəd naminə, Azərbaycan torpaqlarının işğaldan azad edilməsi naminə birləşməyə çağırışını gənclərimizin necə qətiyyətli və mərdliklə qəbul etmələrini görürəm".

300-Ə YAXIN KƏND, 5 ŞƏHƏR, 4 QƏSƏBƏ, ÇOXSAYLI STRATEJİ YÜKSƏKLİKLƏR AZAD OLUNDU

Ali Baş Komandan, Prezident Cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan Ordusu canı-qanı bahasına Ermənistan Ordusunun məğlubedilməzliyi barədə illərdir formalaşdırılmış mifi 44 günə dağıtdı, bütün qüvvələri Azərbaycan xalqının iradəsi ilə hesablaşmağa vadar etdi. 44 günlük müharibə Azərbaycanın tam qələbəsi və Ermə-

Rəsmi xronika

Oktyabrın 21-də Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edib. Telefon danışığı zamanı dövlət başçıları Azərbaycan-Türkiyə ikitərəfli münasibətlərini, regional və global məsələləri müzakirə ediblər.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycan ilə Türkiyə arasında qardaşlıq münasibətlərinə əsaslanan əməkdaşlığın bundan sonra da daha yüksək səviyyəyə qalxacağına əminliyini ifadə edib.

Türkiyə Prezidenti Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpasının 35-ci ildönümü münasibətilə təbriklərini bir daha çatdırıb və Prezident İlham Əliyevə Ankarada keçiriləcək Türk Dövlətləri Təşkilatının 13-cü Zirvə Görüşünə dəvət edib. Prezident İlham Əliyev telefon zənginə, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpasının 35-ci ildönümü münasibətilə təbriklərinə görə Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanı təşəkkürünü bildirib. Dövlətimizin başçısı öz növbəsində Azərbaycan-Türkiyə qardaşlıq münasibətlərinin bundan sonra da uğurla inkişaf edəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Prezident İlham Əliyev O.F.Məmmədovun Yardımlı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. Sərəncamın mətni Azərbaycan Prezidentinin rəsmi internet saytında dərc edilib. Sərəncama əsasən, Orxan Fərmaıl oğlu Məmmədov Yardımlı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı təyin edilib.

Eliçin Yusubov Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi vəzifəsindən azad edilib. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı Sərəncam imzalayıb. Sərəncamın mətni Azərbaycan Prezidentinin rəsmi internet saytında dərc edilib.

Quba rayonunun iki bələdiyyəsi və onların əhatə etdiyi yaşayış məntəqələrinin adları dəyişdirilib. Prezident İlham Əliyev bununla bağlı qanunu təsdiqləyib. Sərəncamın mətni Azərbaycan Prezidentinin rəsmi internet saytında dərc edilib.

Dəyişikliklər əsasən, Timiryazev-Alekseyevka bələdiyyəsi Bəhrəli-Çınarlı bələdiyyəsi adlandırılacaq. Vladimirovka bələdiyyəsi isə Elbir bələdiyyəsi adlandırılacaq. Sözügedən bələdiyyələrin əhatə etdiyi eyniadlı ərazi vahidləri də müvafiq olaraq yeni adlarla evəz edilib.

nistanın kapitulyasiyası ilə nəticələndi. Bu dövr ərzində 300-ə yaxın kənd, 5 şəhər, 4 qəsəbə, çoxsaylı strateji yüksəkliklər azad olundu. Düşmənin əksər texnikası məhv edildi, canlı qüvvəsinə ciddi zərbə vuruldu. Azərbaycan həm döyüş meydanında, həm danışıqlar masası arxasında istədiyinə nail oldu. Bu gün Azərbaycan torpaqlarında üçrəngli bayrağımız dalğalanır. Azərbaycan ordusunun əzmi, qətiyyəti, peşəkarlığı, vətənpərvərliyi təcavüzkar erməniləri torpaqlarımızdan təmizlədi. Bu gün Azərbaycan regional təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsinə öz töhfəsini verir və dövlət başçısı bütün çıxış və görüşlərində regionda sülhün, sabitliyin və təhlükəsizliyin təminatına xüsusi önəm verir.

Zümrüd BAYRAMOVA

Moskvanın Ermənistanın Avra-siya İqtisadi İttifaqından (Aİİ) çıxacağı təqdirdə qaz qiymətlərinin 69% artması (ilidə 657,5 milyon dollara çatması) və pul köçürmələrinin yarısından çoxunun itirilməsi barədə hazırladığı məruzə xalis iqtisadi hesablamadan daha çox, açıq siyasi təzyiq və çəkəndirmə mexanizmidir. Bu vəziyyəti, Kremlin İrəvana yönəlik strategiyasını və Ermənistanın xarici siyasət seçimlərinin gələcəyini 3 əsas istiqamətdə qiymətləndirmək olar.

Moskvanın bu addımı təsadüfi deyil. Rusiya xüsusilə 44 günlük müharibədən və 2023-cü ilin antiterror tədbirlərindən sonra Ermənistanın Qərbə (Aİ və ABŞ) doğru sürətlə meyil etməsini özünün geostrateji maraqlarına birbaşa təhdid kimi görür. Rusiya yaxşı anlayır ki, Ermənistan iqtisadiyyatı struktur baxımından tam şəkildə Moskvadan asılıdır. Qaz təchizatı ("Qazprom Armenia"), dəmir yolları, energetika şəbəkələri və Rusiya bazarından gələn pul köçürmələri İrəvanın "zəif nöqtələri"dir.

Məruzədəki rəqəmlər (1000 kubmetr üçün qazın baza qiymətinin 177.5 dollardan 300 dollara qalxacağı ehtimalı, ticarət dövriyyəsinin 55% zəifləməsi) İrəvan rəhbərliyinə göstərir ki, Aİİ-dən çıxmağın siyasi qiyməti iqtisadi kollaps ola bilər. Ermənistanın Rusiyadan iqtisadi, hərbi və siyasi asılılığını qısa və ya orta müddətdə sıfırlayaraq tam şəkildə

Qərbə integrasiya etməsi praktiki olaraq qeyri-mümkündür.

Qeyd olunduğu kimi, Rusiyanın Ermənistan dövlət mexanizminə və iqtisadiyyatına integrasiyası sadəcə müttəfiqlik səviyyəsində deyil, struktur və həyati asılılıq xarakteri daşıyır. Bu prosesi "sıfırlamaq" Ermənistan üçün siyasi manevr deyil, dövlət aparatı və iqtisadiyyatı üçün tam kollaps (sistem çöküşü) demək olardı.

Bu qeyri-mümkünlüyü yaradan əsas strateji və struktur faktorlarından biri Ermənistan iqtisadiyyatının qan damarlarının birbaşa Rusiyanın dövlət və özəl nəhənglərinə bağlı olmasıdır. Ermənistanın qaz təchizatı 100% "Qazprom Armenia"-nın (Rusiya "Qazprom"-unun törəmə müəssisəsi) nəzarətindədir. Ölkənin elektrik enerjisi istehsalının təməli olan Metsamor Atom Elektrik Stansiyası Rusiya nüvə yanasacağından asılıdır və onun idarəçiliyi "Rosatom"-a həvalə olunub. İrandan gələn məhdud qaz kəməri bilə Rusiyanın mülkiyyətindədir.

Ermənistan Cənub Qafqaz Dəmir Yolları birbaşa Moskvanın idarəçiliyindədir. Ermənistanın ixracının böyük hissəsi, xüsusilə kənd təsərrüfatı, spirtli içkilər və reeksport Rusiya (Aİİ) bazarına yönəlib. Bu məhsulların standartları və qiyməti Qərb (Aİ) bazarlarına daxil olmaq üçün rəqabətə davamlı deyil. Ermənistan ÜDM-nin nəzərəcarpan hissəsi Rusiyada çalışan erməni miqrantların göndərdiyi maliyyə vəsaitlərindən ibarətdir.

Digər asılılıqlar...

Gümrüdə yerləşən Rusiya hərbi bazası və İrəvandaqı Erebus hərbi aerodromu hüquqi və fiziki olaraq Ermənistan ərazisindədir. Ermənistanın Türkiyə və İranla olan dövlət sərhədlərini rəsmi olaraq Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin (FTX/FSB) sərhəd qoşunları qoruyur. İrəvanın Zvartnots hava limanından Rusiya sərhədçilərini çıxarmaq cəhdi asan olsa da, Türkiyə və İran sərhəd xəttini dərhal milliləşdirmək üçün İrəvanın kadr və maliyyə resursu çatmır.

Ermənistanın Qərbə sıçrayış etməsinin

Xəbərdarlıq, yoxsa geosiyasi təzyiq?

qarşısındakı ən böyük maneələrdən biri də Qərbin özünün bu yükü götürməyə hazır olmamasıdır. Qərb Rusiya bazarlarını və ucuz qazı əvəz edə bilmir. Avropa İttifaqı və ya ABŞ Ermənistanı siyasi dəstək bəyanatları versə də, Rusiya bazarına alternativ təminat verə bilməz. Aİ-nin daxili bazarı ciddi fitosənitar və keyfiyyət standartları tələb edir.

Ermənistanın Qərbə fiziki çıxışı yalnız Gürcüstan üzərindəndir. Türkiyə və Azərbaycanla münasibətlər tam normallaşmadan Ermənistanın Qərbə tranzitintegrasiyası coğrafi baxımdan yarımçıq qalır. Bundan başqa, NATO və ya Aİ Ermənistanın təhlükəsizliyinə hüquqi zəmanət (məsələn, 5-ci maddə analoqu) verməyəcəyini dəfələrlə bəyan edib. Aİ-nin müşahidə missiyası (EUMA) mülki xarakter daşıyır və hərbi çəpər rolunu oynaya bilməz.

Nikol Paşinyan rəhbərliyinin həyata keçirdiyi xarici siyasət "Rusiya tam qopmaq" deyil, "Rusiyanın təzyiqlərinə qarşı Qərbdən diplomatik qalxan yaratmaq" cəhdi-dir. Ermənistanın Rusiyadan asılılığını "sıfırlamaq" cəhdi bir sıra fəsadlara gətirib çıxara bilər. Qazın bazar qiymətinə qaldırılması, Rusiya bazarının bağlanması və pul köçürmələrinin bloklanması ilə ölkədə dərin sosial-iqtisadi böhranın yaşanması. Moskvanın daxilindəki müxalif və dini qruplar, eləcə də təhlükəsizlik strukturlarındakı kadrlar vasitəsilə İrəvanda hakimiyyət dəyişikliyinə cəhd etməsini də ehtimallara əlavə etmək olar.

Ermənistanın Rusiyadan olan bu total asılılığını azaltmasının yeganə məntiqi və real yolu Qərbə qaçmaq deyil, regional integrasiya olunmaqdır. Yəni, Azərbaycan və Türkiyə ilə sülh müqaviləsini imzalamaq, sərhədləri və nəqliyyat kommunikasiyalarını (Zəngəzur dəhlizi daxil olmaqla) açmaq. Məhz region qonşuları ilə sülh şəraitində yaşayan Ermənistan Türkiyə və Azərbaycan üzərindən alternativ enerji və logistika marşrutlarına çıxış taparaq Rusiya asılılığını mərhələli şəkildə azalda bilər. Ekspertlərin də qeyd etdiyi kimi, "İrəvanın Moskvadan azad olmasının yolu Brüsseldən və ya Vaşinqton-dan deyil, Bakı və Ankaradan keçir".

Ermənistanın çətin seçimi

Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyanın "Aİİ-dən çıxmaq gündəliyimizdə yoxdur" bəyanatlarına baxmayaraq, Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatında (KTMT) fəaliyyətini dondurması və Qərb hərbi-siyasi institutları ilə integrasiyanı dərinləşdirməsi Moskvada ciddi narahatlıq yaradır. Ermənistanın bu iki qütb arasında qalması xarici siyasətinə təsirsiz ötürməyəcək. İrəvan uzun müddət təhlükəsizlik və siyasi dəstəyi Qərbdə, iqtisadi resursları retains etməyi isə Aİİ və Rusiyada aramağa çalışdı. Lakin Moskva artıq bu "ikili oyuna" imkan verməyəcəyini, siyasi

uzaqlaşmanın mütləq iqtisadi cəzasının olaçağını aydın şəkildə nümayiş etdirir.

Qərb Ermənistanı siyasi dəstək, məhdud maliyyə yardımları və hərbi-təlim dəstəyi versə də, Rusiyanın təmin etdiyi ucuz qazı, Rusiya əmək bazarını və pul köçürmələrini kompensasiya etmək iqtidarında deyil. Aİ-nin nə Gürcüstan, nə də Ermənistan üzərindən dərhal Rusiyanı əvəz edə biləcək enerji şəbəkəsi var. Qazın kəskin bahalaşması və köçürmələrin azalması Ermənistanda daxili sosial narazılıqı pik həddə çatdırı bilər. Bu isə Nikol Paşinyan hakimiyyətinin daxili siyasi dayanıqlığını birbaşa sarsıdacaq.

Ermənistanın Rusiya ilə Qərb - yeni iki qarşı-qarşıya gələn geostrateji qütb arasında sıxılıb qalması onun xarici siyasətində illüziya və realıq toqquşması yaradır. İrəvan uzun illər yürütdüyü "komplementar" (çoxvektorlu) siyasəti bərpa etməyə çalışsa da, müasir global şəraitdə bu balans artıq iflasa uğramışdır. Bu ikitirəliyin Ermənistanın xarici siyasətinə göstərəcəyi əsas fəsadları və təsirləri 4 strateji müstəvidə qruplaşdırmaq olar:

Birincisi, xarici siyasətdə manevr imkansızlığı və "geosiyasi təcrid". İki qütb arasında tərəddüd etmək İrəvanı hər iki tərəf üçün "etibarsız tərəfdəş" statusuna salır. Ermənistan Qərbə meyil edərək "xəyanətkar müttəfiq" kimi görünür. Moskva İrəvanın bu addımlarını cəzasız qoymamaq üçün iqtisadi və siyasi rıçaqlarını (qaz qiymətləri, Aİİ-də məhdudiyyətlər, logistika blokadası) hər an işə sala bilər.

Ermənistan hüquqi və iqtisadi baxımdan hələ də Aİİ və KTMT-nin üzvüdür, Rusiya bazarlarından asılıdır. Qərb strateqləri anlayır ki, İrəvan Rusiyadan tam qopma bilməz, bu səbəbdən də İrəvana verilən dəstək yalnız diplomatik jestlər və məhdud maliyyə yardımları səviyyəsində qalır, real hərbi-siyasi təminatla çevrilmir.

İkincisi, təhlükəsizlik vakuumu və strateji qıcolma. Ermənistan xarici siyasətdə təhlükəsizlik çətinini dəyişməyə çalışsa da, əvəzində tam bir təhlükəsizlik vakuumu (boşluğu) yaradıb. İrəvan KTMT-dəki iştirakını dondurmaqla və Rusiya hərbi çətinindən imtina etməklə köhnə təhlükəsizlik sistemini zədələyib. Lakin Qərb (nə NATO, nə də ABŞ/Aİ) Ermənistanı kollektiv müdafiə zəmanəti verməyə hazır deyil. Aİ-nin mülki müşahidə missiyası (EUMA) isə yalnız monitorinq aparır, hərbi qoruma funksiyası daşımır. Nəticədə,

Ermənistanın xarici siyasəti özünü müdafiə edə bilməyən və xarici qarantı olmayan kövrək bir vəziyyətə düşür.

Üçüncüsü, qərar qəbulunda inamsızlıq və siyasi ikiüzlülük. İki qütb arasında qalmaq İrəvanın beynəlxalq platformalarda ziddiyyətli və qeyri-sabit mövqe tutmasına səbəb olur. İrəvan bir tərəfdən BMT və digər təşkilatlarda Qərbin xoşuna gələcək bəyanatlar verir, Romen Statutunu (Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin nizamnaməsini) ratifikasiya edir. Digər tərəfdən isə Aİİ sammitlərində Rusiya prezidenti ilə eyni masada oturur, Rusiyaya tətbiq edilən sanksiyalardan yayınma zəncirində yer alaraq iqtisadi dividend toplamağa çalışır. Bu "ikiüzlü" taktika İrəvanın beynəlxalq diplomatiyada çəkisini sıfırlayır və onu müstəqil subyekt deyil, böyük güclərin "poliqonu" kimi təqdim edir.

Dördüncüsü, regional sülh prosesinin tormozlanması. İki qütb arasında qalmağın ən təhlükəli təsiri Azərbaycan və Türkiyə ilə aparılan sülh prosesinə dəyir. Ermənistan rəhbərliyi bəzən Fransa və ya ABŞ-dəki müəyyən dairələrin verdiyi illüziyalı dəstəyə arxalanaraq sülh müqaviləsi üzrə danışıqlarda süni ləngimələr yaradır, konstitusiyasındakı ərazi iddialarını dəyişməkdən yayınır. Lakin kənar güclərin, istər Rusiya, istərsə də Qərb Cənubi Qafqaza müdaxiləsi regional sülh yox, geosiyasi rəqabət gətirir. Paşinyan hakimiyyəti başa düşməlidir ki, Vaşinqtonun və ya Moskvanın maraqları dəyişə bilər, amma geosiyasi realıq - qonşularla eyni coğrafiyada yaşamaq məcburiyyəti dəyişməzdir.

Nəticədə, Ermənistanın bu iki qütb arasında qalması onun xarici siyasətini "müstəqil dövlət strategiyası"ndan çıxarıb "kənar tə-

sir agentliyi" vəziyyətinə salır. İrəvan üçün xarici siyasətdə yeganə xilas yolu - Moskva ilə Brüssel/Vaşinqton arasında alət olmaqdan imtina etmək, geosiyasi xəyallardan ayrılmaq və Cənubi Qafqazın daxili reallıqlarına söykənərək Azərbaycan və Türkiyə ilə birbaşa, vasitəçisiz sülh imzalamaqdır. Çünki Ermənistanın xarici siyasətindəki bu ikitirəlik davam etdikcə, o, yalnız itirən tərəf olacaq.

Ermənistanın gələcək xarici siyasət ssenariləri

İrəvanın qarşısında üç əsas yol qalır. Aİİ və KTMT-dən rəsmən çıxmaq. Bu halda Ermənistan ağır iqtisadi böhranla, enerji qıtlığı ilə və Rusiyanın tətbiq edəcəyi ticarət embarqoları ilə üzləşəcək. İkincisi, Moskva ilə iqtisadi platformada (Aİİ) qalmaq, lakin Qərbdən hərbi və diplomatik dəstək almağa davam etmək. Yəni, təzyiqlərdən yayınmaq üçün Aİİ-dən çıxış prosesini tormozlamaq. Üçüncüsü, Ermənistanın Rusiya asılılığından xilas olmasının tək real yolu Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətləri tam normallaşdırmaq, Zəngəzur dəhlizi və regional logistik layihələrə qoşulmaqdır. Regionda sülh bərqərar olarsa, Ermənistan həm Türkiyə üzərindən açıq bazarlara çıxış əldə edər, həm də Rusiya və Qərb arasında vasitəçi-oyuncaq olmaqdan xilas ola bilər.

Moskvanın bu məruzəsi İrəvana ünvanlanmış kəskin bir geosiyasi xəbərdarlıqdır. Ermənistan rəhbərliyi başa düşməlidir ki, Qərblə təhlükəsizlik və siyasi yaxınlaşma arzuları, Rusiya ilə mövcud olan iqtisadi asılılıq reallığına çirpildiqda ölkə ciddi böhranla üzləşəcək. İrəvanın xarici siyasətindəki bu tərəddüdlər regionda tam sülhün və iqtisadi integrasiyanın ləngiməsinə xidmət edir.

V.VƏLİLİ

“Prezident İlham Əliyevin çıxışı Azərbaycanın strateji prioritetlərini və gələcək hədəflərini müəyyənləşdirdi”

“**P**artiya sadəcə seçki təşkilatı olmayıb, idarəçilik və cəmiyyət arasında vasitəçi institut kimi əsas mənbələrdən biridir. Partiyaların təşkilatı modeli zamanla dəyişir. Lakin onun əsas funksiyası cavab vermə qabiliyyətinə malik olmasıdır.

Yeni, hesabatlılıq son dərəcə mühüm amildir. Cənab Prezident İlham Əliyevin Yeni Azərbaycan Partiyasının VIII qurultayında söylədiyi nitqə qulaq asarkən, əgər bir suala cavab tapmaq istənildisə, düşünürəm ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri cənab İlham Əliyev bu suala tam və dolğun cavab verdi, hesabatdan isə üzünə, alnı açıq çıxdı. Cavab sadədir. Çünki məhz Yeni Azərbaycan Partiyasının iqtidarlığı ilə Azərbaycan dövləti və cəmiyyəti bugünkü reallığı yaratmağı bacardı. Yeni Azərbaycan Partiyasının özünün təbiəti və yaradılış fəlsəfəsi kimi VII qurultay da tarixi hadisə idi, Azərbaycanın tarixi Zəfərindən cəmi bir neçə ay sonra keçirilmişdi. VIII qurultay isə tamamilə yeni reallıqlar kontekstində keçirildi. Deməli, YAP yenə ölkə və dünya gündəmində hadisəyə çevrilməyi də, hadisə yaratmağı da bacardı”.

Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru, politoloq Şəbnəm Həsənova deyib. Onun sözlərinə görə, dövlət başçımızın çıxışı, bu günə qədər Azərbaycanın əldə etdiyi nailiyyətlər göstərir ki, Yeni Azərbaycan Partiyası Azərbaycan xalqının milli maraqlarının təmin edilməsi istiqamətində fundamental addımlar atıb, əməli iş ərsəyə gətirib. Məhz bu iqtidar partiyasının şəərəfli missiyanı yerinə yetirməsinin nəticəsidir ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri “Qarabağ Ermənistanıdır və nöqtə” deyənlərə “Qarabağ Azərbaycandır!” de-dirtməyi bacardı. Şübhəsiz ki, bütün bunlar Ermənistanın xoş niyyətinin təzahürü deyil. Bu, Azərbaycan Liderinin qətiyyətinin, siyasi səriştəsinin, üstün liderlik keyfiyyətlərinin, həmçinin siyasətdə emosional intellektual kimi hərəkət etməsinin nəticəsidir. Buna gö-

rə də dövlət başçımızın çıxışı həm də çağırış və səsləniş idi. Yeni Azərbaycan Partiyasının hər bir üzvü bu nümunəvi idarəçilik modelinə layiq davranmalıdır. YAP-da hər kəsin özünü siravi əsgər kimi görməyinin nəticəsidir ki, Sədr partiya fəallarının işini də yüksək dəyərləndirdi. Monolit birlik daha möhkəm əsaslarla davam etdirilməlidir.

“Azərbaycan Lideri Azərbaycan xalqının heysiyyətinə toxunanları heç vaxt unutmalı olduğumuzu bildirdi. Ona görə də Ermənistanın indiki rəhbərliyindən sülh göyərçini düzəltmək istəyəndə biz bu tarixi həqiqətləri həmin o tərəflərin qarşısında qaldırmalıyıq.

Qurultay boyu dövlət başçımız çıxışını iki əsas istiqamət üzrə qurdu. Partiyanın təsis qurultayı və 2023-cü ildə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpasına qədər keçdiyi keçməkeşli yol. Həmçinin gələcəyə istiqamətlənmiş strateji vizyonumuzu da dövlət başçımız düzgün müəyyənləşdirdi. Azərbaycan sülhdə maraqlıdır. Aparılan danışıqların məqsədi də bundan ibarətdir. Lakin təhlükəsizliyin müxtəlif aspektləri ilə bağlı Azərbaycana yönələn təhdidlər olarsa, o zaman Azərbaycan həm hərbi, həm də ideoloji baxımdan hazır dayanacağı yeganə yol kimi dəyərləndirir və bu istiqamətdə qətiyyətli addımlar atır.

2020-ci ilə qədər olan yol çətin bir yol idi. Bu yolun sonu Ermənistanın kapitulyasiya aktına imza atması ilə nəticələndi. Təbii ki, 2023-cü il Zəfərini əldə etmək üçün 2020-ci ildən başlayaraq fundamental əsaslı işlər ortaya qoyulmalı idi. Çünki Zəfərdən sonra təzyiq və təhdid kampaniyaları Azərbaycana qarşı davamlı əsasda atılırdı. Bu istiqamətdə dövlət başçımız uzaqgörən addımlar ataraq 2023-cü ilin sentyabrı üçün fundament formalaşdırmağı bacardı. 2023-cü ilin 20 sentyabr tarixində Azərbaycan separatist ocaqlardan birini məhv edərək Cənubi Qafqaza sülhün dayanıqlı əsaslarla gətirilməsi istiqamətində tarixi bir addım atdı. Məhz bu məqamda dövlət başçımız çox düzgün və yerində vurğuladı ki, Azərbaycan harada başlayıb, necə davam edəcəyini və harada dayanacağına çox aydın bilən, dərk edən və siyasəti düzgün, sayıq dəyərləndirərək addımlar atan aktordur. Bu gün Azərbaycan dünyanın böyük gücləri ilə strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinə malikdir. Habelə, regional aktorlarla münasibətlərimizin müsbət xətt üzərində irəliləməsi baxımından düşünərək addımlar atır. Azərbaycan ölkənin zəngin ehtiyatlarından şüurlu istifadə edərək bu və ya digər aktorların təsiri altına düşməmək üçün siyasət yürüdür.

Dövlət başçımızın çıxışında bir istiqamət olduqca mühüm əhəmiyyət kəsb edirdi. Azərbaycan demokratik respublikadır. Azərbaycanda din dövlətdən ayrı idarə olunur. Dövlət idarəçiliyinə dinin gətirilməsi yolverilməzdir. Bu baxımdan da Azərbaycan Cənubi Qafqaz kimi mürəkkəb bir regionda, həmçinin getdikcə mürəkkəbləşən dünyada nümunəvi idarəçilik modeli ortaya qoyur. Yeni Azərbaycan Partiyasının VIII Qurultayında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri cənab İlham Əliyevin fikirləri tam yerində, zamanında və məkanında idi. Bu konseptual əsaslı fikirlərin Yeni Azərbaycan Partiyasının qurultayında səsləndirilməsi də heç təsadüfi olmayan, korrekt atılan addım idi”.

Günə Fərzəliyeva

Dünya iqtisadiyyatı 2026-cı ildə bir sıra geosiyasi və maliyyə çətinliklərinə baxmayaraq, artımını davam etdirir. Bununla belə, enerji bazarındakı gərginlik, istehsal xərclərinin yüksəlməsi və əsas mərkəzi bankların faiz siyasəti global iqtisadi perspektivlərə təzyiq göstərir.

S&P Global Market Intelligence şirkətinin oktyabr ayında dərc etdiyi Qlobal İqtisadi Proqnoz hesabında 2026-cı il üzrə dünya iqtisadiyyatının artım gözləntisi 2,6 faizə yüksəldilib. Qurumun qiymətləndirməsinə görə, son aylarda iqtisadi fəallığın gözləniləndən daha yaxşı olması və beynəlxalq ticarətin canlanması bu qərara təsir göstərmişdir. Lakin 2027-ci il üçün bir sıra böyük iqtisadiyyatların artım proqnozları aşağı salınıb.

Beynəlxalq ticarətdə canlanma müşahidə olunur

Qlobal iqtisadiyyatda müsbət tendensiyalardan biri beynəlxalq ticarətin fəallaşmasıdır. S&P Global-in məlumatına əsasən, 2026-cı ilin üçüncü rübünün həmin vaxtadək olan hissəsində dünya ticarətinin həcmi ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 7 faizdən çox artıb. Sentyabr ayında qlobal Satınalma Menecərləri İndeksinin (PMI) istehsal və xidmət sektorlarını əhatə edən göstəricisi də ardıcıl altıncı ay yüksəlib. Bu indeks iqtisadi fəallığın istiqamətini qiymətləndirmək üçün istifadə olunur. ABŞ iqtisadiyyatı da artım baxımından diqqət çəkir. S&P Global-in üçüncü rüb üzrə ilkin qiymətləndirməsi ölkənin ümumi daxili məhsulunun illikləşdirilmiş rüblük artım tempinin təxminən 4 faizə çatı biləcəyini göstərmişdir. Bununla belə, digər böyük iqtisadiyyatlarda vəziyyət eyni deyil və artımın davamlılığı ilə bağlı suallar qalır.

Dünya iqtisadiyyatını 2027-ci ildə hansı risklər gözləyir?

proqnozda bu göstərici 90 dollardan aşağı idi. Enerji təchizatında yaranan fasilələr və Fars körfəzi regionunda davam edən gərginlik qiymət artımına təsir edən amillər sırasında. Neftin bahalaşması yalnız yənə qədər xərclərini artırır. O, daşınma, istehsal və kənd təsərrüfatı xərcləri vasitəsilə digər məhsulların qiymətlərinə də təsir edə bilər. Ərzaq bazarında da risklər mövcuddur. Mənaqişələrlə əlaqəli təchizat problemləri, gübrə istehsalı üçün vacib xammalın bahalaşması və əlverişsiz hava şəraiti ərzaq istehsalına əlavə təzyiq yarada bilər. Ərzaq məhsullarının istehlak xərclərində böyük paya malik olduğu inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün bu vəziyyət xüsusilə həssasdır.

Enerji qiymətləri inflyasiya təzyiqini artırır

Qlobal iqtisadiyyat qarşısında duran əsas problemlərdən biri enerji daşıyıcılarının bahalaşmasıdır. S&P Global-in oktyabr proqnozunda Brent markalı neftin 2026-cı ilin son rübündə orta qiymətinin bir barrel üçün 100 dollardan bir qədər yüksək olacağı gözlənilir. Əvvəlki

Mərkəzi banklar faizləri artırmağa bilər

Inflyasiya təzyiqlərinin genişlənməsi əsas mərkəzi bankların pul siyasətinə də təsir göstərir. S&P Global-in oktyabr hesabatında ABŞ

Federal Ehtiyat Sisteminin, Avropa Mərkəzi Bankının və Yaponiya Bankının 2026-cı ilin sonunadək faiz dərəcələrini artırmasının mümkünlüyü qeyd olunur.

Faizlərin yüksəldilməsi inflyasiyanın cilovlanmasına kömək edə bilər. Lakin bu addım eyni zamanda kreditləri bahalaşdırır, biznesin investisiya imkanlarını məhdudlaşdırır və istehlak xərclərinin artımını zəiflədə bilər. Bundan əlavə, dövlət istiqrazlarının gəlirliliyinin yüksəlməsi ölkələrin borclanma xərclərini artırır. Bütçə kəsiri və dövlət borcu yüksək olan iqtisadiyyatlar üçün bu, əlavə maliyyə çətinlikləri yarada bilər.

2027-ci il üçün hansı risklər var?

S&P Global-in qiymətləndirməsinə görə, 2027-ci ildə iqtisadi artıma mane ola biləcək əsas amillər enerji və digər xammal qiymətlərinin yüksəlməsi, inflyasiyanın gözləniləndən daha uzun müddət yüksək qalması və maliyyə şərtlərinin sərtləşməsidir. Bununla yanaşı,

dövlət borcları və bütçə kəsirləri ilə bağlı problemlər də diqqət mərkəzindədir. Böyük iqtisadiyyatlarda borclanma xərclərinin artması hökumətlərin sosial proqramlara, infrastruktura və iqtisadi inkişaf layihələrinə ayıra biləcəyi vəsaitə təsir göstərə bilər.

Beləliklə, 2026-cı ildə müşahidə olunan iqtisadi dayanıqlılıq gələcək illərdə eyni sürətin qorunacağına zəmanət vermir. Qlobal iqtisadiyyatın istiqaməti enerji təchizatının sabitliyindən, inflyasiyanın dinamikasından, mərkəzi bankların qərarlarından və geosiyasi vəziyyətdən asılı olacaqdır.

Dünya iqtisadiyyatı hazırda artım və risklərin eyni vaxtda mövcud olduğu mərhələdədir. Beynəlxalq ticarətin genişlənməsi müsbət siqnal sayılsa da, enerji və ərzaq qiymətlərinin bahalaşması, yüksək faizlər və dövlət borclarının artması iqtisadi inkişafın qarşısında ciddi maneələr yarada bilər.

Lalə Mehralı

Yarımçıq qalan ömrün şəhidlik dastanı

Xudayar Yusifzadənin şəhadətindən altı il ötür

Şəhid qanı ilə suvarılan torpaq ən müqəddəs torpaqdır. Bu qan ilə cadar-cadar olmuş torpaqlara nəfəs, can gəlib. Bu torpağa nə qədər şəhid qanı tökülüb. Yaşından asılı olmayaraq, bu torpaq uğrunda nə qədər insan şəhid olub və ayaq qoyduğumuz hər qarışın müqəddəsliyini dərk etməliyik. 44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan ordusunun rəşadətli qələbəsi şəhidlərimizin qanını yerdə qoymadı. Qisas qiyamətə qalmadı. Əlbəttə ki, canını vətən torpağının işğaldan azad olunması yolunda sipər edən vətən oğulları böyük igidlik, şücaət göstərərək, düşməne qalib ölkənin ölümün gözüne dik baxan oğullarının vətənpərvərliyini göstərə bildilər. Hər bir insan üçün ən ali bir hissdir Vətən sevgisi, torpaq məhəbbəti. Vətənsiz millət, millətsiz isə Vətən ola bilməz. Bəli, Azərbaycanın bu torpağa, Vətənə "Ana" deyən övladları var. Elə 44 günlük Vətən müharibəsində şəhid olan minlərlə oğullarımız kimi. Adları dillərimizdə dastan olan igidlərimiz - şəhadətə qovuşan şəhid oğullar. Hər birinin həyatı bir hekayədir, dastandır. Qəhrəmanlıq dastanı.

Dumanlı dağların başında durdum
Dumandan özümə bir xeymə qurdum.
Keçdi xəyalımdan öz gözəl yurdum
Dumanlar başında duman göründü
Duman göründü...

Bu misralar səsləndikcə uzaq bir dünyaya boylanırsan. Sanki qeybdən gələn bir səsin səhrinə düşüb, vətən sevgisində yoğrulmuş bir dünya ilə baş-başa qalırsan - Xudayar dünyası ilə. 22 illik ömrünə altı il əvvəl, ilin bu günü vida deyərək, şəhid olan vətən oğlu. Şücaəti ilə adı əfsanələşdi. Belə bir Azərbaycanın qəhrəman oğlu bir neçə gün ərzində xalqın sevilən bir qəhrəmanına çevrildi. Hər kəsə nəşib olmayan şəhidlik zirvəsinə yüksəldi. "Vətən arzusuyla nəğmələr qoşdum, Tufanlar qarşımda dastana döndü", - deyər oxuyan Xudayarın od-alov, atəş içində ömrü dastana çevrildi. Şəhidliyi ömür payı olan Xudayarın döyüş yolu, göstərdiyi şücaət bu gün hər bir gəncə nümunədir. Bu gün onun ömür yolunu vərəqləyirik: Xudayar Müslüm oğlu Yusifzadə. 15 iyul 1998-ci ildə Bərdə şəhərində dünyaya gəlib. Atası Bərdənin tanınan qarmon ustası Müslüm Yusif oğlu, anası - Rada Yusifzadə isə evdar xanım idi. Ailədə dörd uşaq olublar - üç qardaş və bir bacı. Tale elə gətirib ki, Xudayar Yusifzadənin doğumundan 24 gün sonra atası vəfat edib.

Xudayar Yusifzadə 2004-2015-ci illərdə Bərdə şəhərində Bülbül adına 1 nömrəli Uşaq İncəsənət Məktəbində təhsil alıb. 2016-2018-ci illərdə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin "N" sayılı hərbi hissəsində müddətli həqiqi hərbi xidmətdə olub. Daha sonra isə o, Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sərhəd Qoşunlarının sıralarında müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət qulluqçusu olaraq xidmət edib və "gizir" hərbi rütbəsi alıb. 2020-ci ilin Tovuz döyüşləri zamanı general-mayor Polad Həşimovun şəhid olmasından sonra öz istəyi ilə Bərdə rayon Hərbi Komissarlığına müraciət edib. Gözünü dünyaya açan zaman məkan olaraq ilk gördüyü Vətən torpağı olan Xudayar məqam yetişən kimi onun yolunda ölümə belə hazır olduğunu könüllü olaraq ordu sıralarına yazılmaqla göstərdi. Vətən bəbalarımızdan, əcdadlarımızdan bizə qalan

yurd yerimizdir. Əsgər isə Vətən əmanəti, yurd əmanətidir. Azərbaycan Ordusunun Sərhəd Qoşunlarının giziri olan Xudayar 2020-ci il sentyabrın 27-də Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən Ermənistan işğalı altında olan ərazilərin azad edilməsi və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa olunması üçün başlanan Vətən müharibəsi zamanı əvvəlcə Füzuli rayonunda sərhəd məntəqəsində xidmət edir, daha sonra isə Cəbrayılın və Zəngilanın azadlığı uğrunda gedən döyüşlərdə savaşıb. Xudayar Yusifzadə oktyabrın 22-də Zəngilan döyüşləri zamanı Ağbend istiqamətində şəhid olub. Bərdə şəhərinin Şəhidlər Xiyabanında dəfn olunub.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi uğrunda döyüş əməliyyatlarına qatılan və hərbi hissə qarşısında qoyulmuş tapşırıqların icrası zamanı vəzifə borcunu şərəflə yerinə yetirdiyi üçün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamları ilə orden və medallarla təltif olunub. Belə ki, Xudayar Yusifzadə ölümündən sonra "Vətən uğrunda", "Zəngilanın azad olunmasına görə" me-

dalları, "Azərbaycan Bayrağı" ordeni ilə təltif edilib. Ölkəmizin hər bir yerində Vətən torpaqlarının azadlığı uğrunda canından keçmiş şəhidimizin xatirəsi uca tutulur. Azərbaycanda şəhidlik hörmət və ehtiramın ən ali məqamı səviyyəsinə ucalıb.

Bu gün Bərdə şəhərinin Bülbül adına 1 nömrəli Uşaq İncəsənət Məktəbində Xudayarın büstü qoyulub. İndi bu məktəbə gələn hər bir insan onun böyük bir məslək yolunda şəhid olduğunu bilir və keçdiyi həyat yolu

gələcək nəsillər tərəfindən zaman-zaman öyrəniləcəkdir. Qısa bir ömür yolunda ən ali zirvəyə yüksəldi. Şəhidlik zirvəsində xalqımız tərəfindən tanındı və sevildi. "Xudayar təsnifi" ilə fenomənə çevrildi. Sanki bu mahnıya yeni ömür caladı - şəhid Xudayar ömrü. Özü kimi mahnı da əfsanəviləşdi. Ölümündən 2 gün əvvəl Əliağa Vahidin "Vətən yaxşıdır" şeirine yazılmış mahnını ifa etdi və ona yeni bir nəfəs verdi. Elə bir nəfəs ki, hər bir zaman dilləndikcə ruhları oyadacaqdır. Sanki mahnı yenidən yazıldı və mahnının sözləri böyük bir sevgisi ilə Vətən aşiqinin dili ilə yoğruldu. Hər şey insan təəccüblənir ki, illərlə ifa olunan bu təsnifin nəyə görə məzmununa bu qədər dərinlənə varmırdı? Səs, ifa, görkəm və ən sonda vətənə bağlı ömrün şəhadəti "Xudayar təsnifi"ni bizlərin qəlbində əbədləşdirdi. Mahnı oxunanda insan ruhu başqa bir dünyaya qovuşur. Mahniyə "Xudayar təsnifi"nin verilməsi vətənin şəhid oğluna olan diqqət idi. Ona olan böyük sevgi idi. Xudayar adının bir musiqidə əbədləşməsi idi. Xudayar Yusifzadənin ifasında "Vətən yaxşıdır" təsnifi yeni oranjemanda təqdim olundu. Əlbəttə ki, bir musiqidə deyil, bütöv bir xalqın qəlbində yuva qurdu Xudayar.

Deyirlər bülbülə çəmənlər yaxşıdır
İnsançün lələklər vətən yaxşıdır.
Vahid, sorma vətən nədən yaxşıdır?
Adı gələcək könlüm xəndan göründü
Xəndan göründü...

Bəli, bu gün minlərlə şəhidimiz kimi Xudayarın da ruhu şaddır, xəndandır. İşğaldan azad olunan torpaqlarımızda tökdükləri qan ilə işğaldan azad olunan torpaqlarımızı azad etdilər. Bu gün qan ilə suvarılmış torpaqlarımızda yeni fidanlar böyüyəcək. Torpağı sevecək və Xudayar kimi oğulların davamçıları olacaqlar. Xudayar bir evin, bir obanın deyil, bütöv bir Azərbaycanın övlətidir. Bu gün ölümündən altı il ötür. Ruhun şad olsun, Xudayar. Allah rəhmət eləsin!

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

“Qubadlının əlverişli coğrafi mövqeyi onun iqtisadi inkişafına geniş imkanlar yaradır”

“2020-ci il oktyabrın 25-də Azərbaycan Ordusu Qubadlı şəhərini işğaldan azad etməklə Vətən müharibəsinin gedişində mühüm strateji üstünlük qazandı. Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin də bəyan etdiyi kimi, "Qubadlının işğaldan azad edilməsi tarixi hadisə idi. Bu, bizim qələbəmizi yaxınlaşdırdı. Qubadlı azad olundandan sonra Laçın istiqamətində yolumuz açıldı”.

Bu fikirləri SiA-ya açıqlamasında millət vəkili Könül Nurullayeva deyib. Onun sözlərinə görə, 1993-cü il avqustun 31-də işğal edilmiş Qubadlı 27 ildən artıq müddətdə düşmənlə tapdağında qaldı:

“Rayonun yaşayış məntəqələri, sosial infrastruktur, tarixi-mədəni abidələri dağıdıldı, minlərlə sakin doğma yurdlarından didərgin düşdü. Lakin xalqımız Qubadlıya qayıdacağına inamını heç vaxt itirmədi.

2020-ci ilin oktyabrında Azərbaycan Ordusunun həyata keçirdiyi Qubadlı əməliyyatı hərbi tariximizin ən mühüm səhifələrindən birinə çevrildi. Mürəkkəb relyef şəraitində strateji yüksəkliklərin ələ keçirilməsi, düşmənin müdafiə mövqelərinin yarılməsi və şəhərin azad olunması Azərbaycan hərbiçilərinin yüksək peşəkarlığını və qəhrəmanlığını nümayiş etdirdi. Qubadlı zəfəri Şuşaya aparan yolu daha da yaxınlaşdırdı və müharibənin taleyində mühüm rol oynadı.

Cənab Prezident də bəyan etmişdir ki, Qubadlının azad edilməsi əməliyyatı bir neçə gün çəkdi. Zəngilan şəhəri oktyabrın 20-də azad olundandan sonra təbii ki, bizim növbəti istiqamətimiz Qubadlı rayonu idi və şəhərdə ermənilər güclü istehkam qurmuşdular. Şəhərin girəcəyində isə düşmənlər hərbi baza yaratmışdı. Bu yüksəkliklərdə düşmənin hərbi birləşmələri yerləşmişdi. Ona görə Qubadlı şəhərini azad etmək o qədər də asan məsələ deyildi.

Qubadlı əməliyyatı xüsusi peşəkarlıq və fədakarlıq tələb edirdi. Azərbaycan Ordusu da bu peşəkarlığı, fədakarlığı nümayiş etdirərək ilk növbədə şəhərə hakim olan strateji yüksəklikləri ələ keçirdi. Ondan sonra Azərbaycan Silahlı Qüvvələri şəhərə girərək, Qubadlı tam azad etdi.

Qubadlı artıq 6 ildir ki, azaddır. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən Böyük Qayıdış proqramı çərçivəsində rayon da müasir yaşayış məhəllələri salınır, kəndlər yenidən qurulur, yollar, enerji və sosial infrastruktur yaradılır.

Qubadlı şəhərinin 2040-cı ilədək inkişafına dair Baş planının təsdiqlənməsi rayonun gələcəyinə hesablanmış strateji yanaşmanın göstəricisidir. Yeni yaşayış kompleksləri, Mahruzlu və Zilanlı kəndlərinin bərpası, Qubadlı-Eyvazlı və Qubadlı-Laçın avtomobil yolları, müasir enerji infrastrukturunu bölgənin iqtisadi və sosial dirçəlişinə xidmət edir.

Qubadlının bərpası Şərqi Zəngəzurun iqtisadi potensialının inkişafı, tarixi məskunlaşmanın bərpası və regionun Azərbaycanın ümumi sistemində inteqrasiyası deməkdir. Zəngin təbii sərvətləri, münbit torpaqları və əlverişli coğrafi mövqeyi Qubadlının gələcəkdə mühüm iqtisadi mərkəzlərdən birinə çevrilməsi üçün geniş imkanlar yaradır.

25 Oktyabr - Qubadlı Şəhəri Günü həm Vətən uğrunda canından keçən qəhrəmanlarımızın xatirəsinə ehtiramın, həm də azad torpaqlarımızda qurulan yeni həyatın təntənəsidir”.

Günay Hacıyeva

“Nurçu-islamçı” qüvvələr Türkiyə hakimiyyətində üstünlüyü ələ alır

Azərbaycanın bugünkü elm, mədəniyyət, incəsənət və digər sahələr üzrə inkişafı, tərəqqisi təsadüfi sayıla bilməz. Bünövrə mövcuddur və bu bünövrənin əsası isə insanlığın yaranma tarixindən qoyulub. Şərqiin əksər zəka sahibləri, elm fədailəri, ədəbi dühaları məhz Azərbaycanda yetişib. Orta əsrlər boyunca Şamaxı, Təbriz, Gəncə və Bakı kimi Azərbaycan şəhərləri elmi düşüncənin, mədəni qarşılıqlı əlaqələrin inkişaf etdiyi şəhərlər olmuşdur. Bu baxımdan Azərbaycan təkcə neft-qaz ölkəsi deyil, həm də elm, incəsənət, təhsil və ictimai modernləşmə sahələrinin mövcud olduğu və daim inkişaf etdiyi dövlətlərdir.

Hazırda əsas qoyulan siyasət uğurlu nəticələri ilə davam edir. Son vaxtlar təhsil sahəsində yeni, müasir dövrə uyğun atılan addımlar, verilən qərarlar yalnız bir məqsədə xidmət edir, gələcəyimiz olan uşaqlarımız bilikli, savadlı, intellektual səviyyələri yüksək olan uşaqlar kimi böyüsünlər. Təəssüf ki, qəbul edilən dövlət qərarını bəzilər yanlış formada yozmağa, fərqli düşüncədə qələmə verməyə çalışırlar. Bu azmış kimi, gerizəkali məxluqlar xaricdən aldıqları göstərişlərə uyğun olaraq məktəblərdə dərs prosesini pozmağa cəhdlər göstərirlər. Daha doğrusu, bu istiqamətdə pozuculuq aktları törətməyə cəhdlər göstərildi. Lakin uğursuzluğa düşər oldular. Cəmiyyətin sərt təkisi, dövlət orqanlarının təsir altında olan valideyinlərlə intensiv söhbətləri, müzakirələri təxribatların davam etdirilməsinin qarşısını aldı. Artıq məktəblərin öndündə və dərs zallarında normal proseslər gedir.

Yeni sakitlikdi. Azərbaycanda böyük qarşıdurma gözləyən qüvvələr isə hələ də, həyküylərindədirlər. Xüsusilə də, Türkiyədəki, əmmaməli molla tefəkkürlü ünsürlər Azərbaycana qarşı iç dünyalarının çirkinliklərini ifadə etməkdə davam edirlər. Ehtimallar irəli sürülür ki, Azərbaycana qarşı yönələn sərsəm ittihamların arxasında “Nurçu-islamçı AKP” hakimiyyəti dayanır. Sübut olaraq, Türkiyə Prezidentinin baş müşaviri Oktay Saralın və hakim Ədalət və İnkişaf Partiyasının (AKP) deputatlarının Azərbaycan haqqında qərəzli, böhtan xarakterli məlumatlar yaymaları göstərilir. Sual olunur, niyə, səbəb nədir? Axi, son günlərə qədər Türkiyə hakimiyyəti Azərbaycana münasibətdə, aparılan siyasətində qardaşlığa, strateji müttəfiqliyə daha çox yer verib və bu istiqamətdə fikirlər səsləndirməkdən dodaqları qabar olub? Araşdırmalar aparıldığı zaman məlum olur ki, Türkiyə hakimiyyəti tədricən müəyyən səlahiyyətlərindən məhrum olunur. Çünki AKP hakimiyyəti formalaşdırılan zaman Nurçu-islamçı qüvvələrlə koalisiya qurmuşdur. İkincilər əsasən hüquq-mühafizə orqanlarına, xüsusilə də, polis və ədliyyə sistemində nəzarət edirdilər. Səbəbsiz yerə deyil ki, ədliyyə və daxili işlər nazirləri, eləcə də onların iki müavinləri nurçu-islamçı “dersane”nin məzunlarıdır.

Nurçu-islamçı qüvvələr Türkiyədə iqtidarın dəyişilməsi ilə bağlı müzakirələr aparırlar

Türkiyənin siyasi, ictimai durumunun qarışıq və ziddiyyətli olması ona işarədir ki, yaxın zamanlarda qardaş ölkədə növbəti 2016-cı il 15 iyul hadisələri təkrarlana bilər. Məlumatlara görə, Nurçu-islamçı qüvvələr Türkiyədə iqtidarın dəyişilməsi ilə bağlı müzakirələr aparırlar. Bu barədə, yuxarı dairələrdə məlumatlar olsa da, tədbir görülməsində

acizlik göstərilir. Çünki əsas güc mərkəzi hazırda Nurçu-islamçı qüvvələrin əlindədir. Rəcəb Tayyib Ərdoğan komandasına kənarda dayanıb prosesləri sakitcə seyr etmək qalır. Bu isə üzücüdür, biz azərbaycanlıları ciddi narahat edir. Bizlər qanı qanımızdan, canı canımızdan olan qardaşlarımızın bir qrup radikal dini qruplaşmanın fətvəsi ilə ölkədə fəlakətin yaşadılmasını və qardaşlarımızın əziyyət çəkməsini soyuqqanlı şəkildə izləyə bilməz. Necə ki, 2016-cı il 15 iyul hadisələri zamanı Türkiyədə baş verən dövlət çevrilişinə cəhd zamanı Azərbaycan xalqı böyük narahatlıqla hadisələri izlədi, insanların əziyyət çəkməsindən, şəhərlərin od içində yanmasından üzdüldü, sarsıldı.

Ortada olan faktlar və ciddi məlumatlar onu deməyə əsas verir ki, Nurçular Türkiyənin əsas islamçı hərəkatıdır. Onunla baş-başa gəlmək və ya mübarizə aparmaq çətin görünür. Həm də nəzərə almaq lazımdır ki, Nurçuların liderləri Fətullah Gülen ölsə də, onun ideyaları və tövsiyyələri nəinki Türkiyədə, eləcə də, bir sıra bölgələrdə yaşamaqdadır. Məlumatlara görə, Nurçuların tam formalaşmış, hətta müəyyən silahlara malik 100 minə yaxın üzvü var. Onların əksəriyyəti məktəb və universitetlərdə, işçi assosiasiyalarından yetişdirilib. Ümumilikdə, Nurçular Türkiyədə 520, sərhədlərdən kənarda isə 130-a yaxın təhsil müəssisəsinə, o cümlədən müxtəlif fondlara nəzarət edirlər. Onlar yalnız məktəblərdə islamı və öz ideyalarını tədris etmirlər, eləcə də hakimiyyətlərə necə təsir etmək, dövlət aparatlarında hansı yollarla təmsil olunmağı öyrənirlər. Nurçular açıq şəkildə bəyan edirlər ki, islam təkcə beş dəfə ibadət etmək deyil, həm də fəal iş görmək, müxtəlif institutlar, xəstəxanalar açmaq, məktəblər yaratmaqdır. Bic və hiyləgər olan Nurçular çox zaman siyasi iddialarla çıxış etməkdən də çəkinirlər. Hansısa perspektivli siyasi partiya və ya siyasətçiye dəstək göstərməklə öz məqsədlərini reallaşdırmağa çalışırlar.

Türkiyə vətəndaşı olan 7 nəfər barəsində həbs qərarı verildi

Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanlarının həyata keçirdiyi tədbirlərinin nəticəsi olaraq Türkiyə vətəndaşı olan 7 nəfər barəsində beynəlxalq axtarış elan edilib. İstintaqın hazırkı mərhələsində toplanmış sübutlara əsasən Türkiyə Respublikasında yaşayan, habelə, fəaliyyət göstərən bir sıra şəxslər: 1961-ci il təvəllüdlü, “Haksöz” jurnalı və “Haksöz Haber” internet resursunda müəllif kimi fəaliyyət göstərən Rıdvan Kaya, 1981-ci il təvəllüdlü, “Köklü Değişim” nəşrində yazıçı, “Değişim TV”nin aparıcısı Zəkəriyyə Cəran (Abdullah İmamoğlu adı ilə tanınan),

1976-cı il təvəllüdlü, “Analiz Merkezi” internet resursunun təsisçisi və “Fatih Tezcan”la “Analiz Merkezi” proqramının müəllifi Fatih Tezcan, 1971-ci il təvəllüdlü, “Ahmet Şanlı Hukuk Bürosu”nun rəhbəri Ahmet Şanlı, 1971-ci il təvəllüdlü araşdırmaçı Fəhrettin Taşkaya Saral, 1975-ci il təvəllüdlü, “Abdurrahman Tumer” adlı şəxsi Facebook profil sahibi Abdurrahman Tumer, moderator və idmançı kimi fəaliyyət göstərən Alparslan Tanrıkuu tərəfindən müvafiq olaraq 25 sentyabr-18 oktyabr tarixlərində “X”, “Facebook”, “Instagram”, “YouTube”, “TikTok” sosial şəbələr və digər internet informasiya ehtiyatlarında Azərbaycan Respublikasında hakimiyyətin zorla ələ keçirilməsinə, konstitusiya quruluşunun zorla dəyişdirilməsinə, habelə zor tətbiqi ilə dini nifrət və düşmənçiliyin salınmasına yönələn, dini radikalizm

məzmunlu çıxışlar etmələri, həmin materialları, eləcə də bu cür çoxsaylı foto, video və digər materialları geniş auditoriyanın izlədiyi internet resurslarında yaymaları və açıq çağırışlar etmələrinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Bundan başqa, istintaq materiallarına əsasən Rıdvan Kaya 3 oktyabr 2026-cı il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Türkiyə Respublikasının İstanbul şəhərindəki Baş Konsulluğunun qarşısında keçirilən aksiyada, habelə, Rıdvan Kaya və Zəkəriyyə Cəran (Abdullah İmamoğlu adı ilə tanınan) isə 13 oktyabr 2026-cı il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Türkiyə Respublikasının Ankara şəhərində yerləşən Səfirliyi qarşısında keçirilən aksiyada hakimiyyətin zorla ələ keçirilməsinə dair çağırışlar, eləcə də, dini radikalizm məzmunlu çıxışlar ediblər.

Sözügedən şəxslər 7 şəxs istintaq orqanının vəsatətləri və ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatları əsasında Bakı şəhəri Binəqədi Rayon Məhkəməsinin qərarları ilə onların barəsində həbs qətimkan tədbiri qiyabi qaydada seçilib və həmin şəxslər beynəlxalq axtarısa veriliblər.

Söz yox ki, qərar mütləq icra olunacaq və Türkiyədə oturub, Azərbaycana qarşı dil uzadanların dilləri qanun gücü ilə kəsilib.

Bununla hesab etmək olar ki, Türkiyə cəmiyyəti də məmnun qalacaq. Çünki sözügedən şəxslər radikal-dini qruplaşmaların əsas icraçıları olduqlarından Türkiyə üçün də təhlükə yaradırlar. Bu məxluqlar tədricən Türkiyəni cahillik, nadanlıq dövrünə sürükləyirlər. Hətta təxirəsalınmaz tədbirlər gösrülməsə, az sonra Türkiyədə farsmolla rejimindən də dəhşətli cahillik dövrünə əsaslanan şəriət qaydaları tətbiq olunaçaq. Bu baxımdan AKP hakimiyyəti özündə cəsəret və güc tapmalı, radikal-dini cəmiyyət qurmaq üçün hər cür çirkin vasitə və üsullardan istifadə edənləri zərərsizləşdirməlidir. Əks halda Mustafa Kamal Atatürkün qurduğu müasir, demokratik Türkiyənin gələcəyi qaranlıq görünür.

i.ƏLİYEV

Yalan məlumat verənləri nə gözləyir?

HÜQUQŞÜNAS AÇIQLADI

Azərbaycanda korrupsiya ilə bağlı hüquq-pozmalar barədə məlumat verən şəxslərin maddi və digər formalarda həvəsləndirilməsinə nəzərdə tutan qanun layihəsi Milli Məclisdə müzakirəyə çıxarılıb. Təklifə əsasən, verdiyi məlumat təsdiqlənən şəxslərə maddi mükafat ödənilməsi, eləcə də onların və yaxınlarının dövlət müdafiəsi və hüquqi yardımla təmin olunması nəzərdə tutulur. Korrupsiya barədə məlumat verən şəxslərə maddi mükafat ödənilməsi bu hüquq-pozmaların aşkar edilməsinə nə dərəcədə təsir göstərə bilər və mexanizmin sui-istifadə hallarına yol açmaması üçün hansı şərtlər müəyyənləşdirilməlidir? Məlumat verən şəxs iş yerində təzyiqə, təhdidə və ya işdən çıxarılma təhlükəsinə məruz qalarsa, onun hüquqlarını və təhlükəsizliyini hansı qurum, hansı mexanizmlərlə təmin etməlidir?

Məsələ ilə bağlı hüquqşünas Elnur Məmmədov SİA-ya açıqlamasında bildirib ki, korrupsiya hüquq-pozmaları barədə məlumat verən şəxslərin maddi mükafatlandırılması korrupsiya hallarının aşkar edilməsində mühüm rol oynaya bilər: “Xüsusilə gizli xarakter daşıyan korrupsiya əməllərinin üzə çıxarılması baxımından belə təşviq mexanizmi vətəndaşların hüquq-mühafizə orqanları ilə əməkdaşlığını gücləndirə bilər. Lakin maddi mükafatlandırma mexanizmi sui-istifadə hallarına yol açmamalıdır. Bunun üçün məlumatın doğruluğu səlahiyyətli qurum tərəfindən obyektiv araşdırılmalı, mükafatın verilməsi üzrə konkret meyarlar müəyyən edilməli, əsassız ittihamların və qərəzli şikayətlərin qarşısı alınmalıdır. Eyni zamanda, vicdanla məlumat verən şəxslər təqdim etdikləri məlumat sonradan təsdiqini tapmadığına görə məsuliyyətə cəlb edilməməlidirlər. Bilə-bilə yalan məlumat verilməsi isə qanunvericiliyə uyğun qiymətləndirilməlidir. Azərbaycan Respublikasının “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında” Qanunu korrupsiya barədə məlumat verən şəxslərin hüquqlarının qorunmasına dair təminatlar nəzərdə tutur.

Məlumat verən şəxs iş yerində təzyiqə, təhdidə və ya qanunsuz işdən çıxarılmaya məruz qaldıqda Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidmətinə, prokurorluq orqanlarına və məhkəməyə müraciət edə bilər. Korrupsiya faktlarının araşdırılması üçün Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinə müraciət olunması mümkündür. Şəxsin və yaxınlarının həyatına və sağlamlığına real təhlükə yarandıqda isə müvafiq hüquqi əsaslar olduqda hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən dövlət müdafiəsi tədbirləri görülməlidir. Belə müdafiə mexanizmləri məlumat verənin şəxsiyyətinin məxfi saxlanılmasını, qanunsuz təzyiqlərin qarşısının alınmasını, pozulmuş əmək hüquqlarının bərpasını və zərurət yarandıqda təhlükəsizlik tədbirlərinin tətbiqini əhatə etməlidir”.

Arzu Qurbanlı

Səhiyyədə yeni mərhələ: keçid dövründən vahid idarəetməyə doğru

Prezident İlham Əliyevin 19 oktyabr 2026-cı il tarixli fərmanı ilə Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi (TƏBİB) Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin tabeliyinə verildi. Eyni qərarla səhiyyə naziri Teymur Musayev vəzifəsindən azad edilərək Baş nazirin müavini təyin olundu. Azərbaycan Respublikasının yeni səhiyyə naziri isə Anar Məhərrəm oğlu Bayramov təyin edildi.

Azərbaycan Respublikası
Media və Yayım Şurası

Yazı Azərbaycan Respublikasının Media və Yayım Şurasının maliyyə dəstəyi ilə "ictimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

minin formalaşdırılmasını zəruriləşdirmişdi. TƏBİB bu məqsədlə yaradılan institusional çərçivənin əsas elementlərindən birinə çevrildi.

Həmin dövrdə əsas vəzifə icbari tibbi sığortanın işlək mexanizmlərini formalaşdırmaq və dövlət tibb müəssisələrinin fəaliyyətini yeni sistemin tələblərinə uyğunlaşdırmaq idi. Bu baxımdan, TƏBİB-in yaradılmasını keçid mərhələsinin ehtiyaclarına cavab verən, keçid mərhələsini asanlaşdıran addım kimi qiymətləndirmək mümkündür.

Hazırda səhiyyə idarəçiliyində növbəti mərhələyə keçid gündəmədədir. TƏBİB-in Səhiyyə Nazirliyinin tabeliyinə verilməsi səhiyyə siyasətinin müəyyənləşdirilməsi ilə tibb müəssisələrinin fəaliyyəti arasında daha sıx əlaqə yaratmaq üçün imkanlar formalaşdıracaq. Vahid idarəetmə yanaşması tibbi xidmətlərin planlaşdırılmasını, resursların bölgüsünü və müəssisələr arasında koordinasiyanı daha səmərəli təşkil etməyə şərait yarada bilər.

Bu dəyişiklik xüsusilə regionlarda tibbi xidmətlərə əlçatanlığın artırılması, kadr və avadanlıq ehtiyaclarının düzgün müəyyənləşdi-

riməsi, xidmət keyfiyyətinə nəzarətin gücləndirilməsi baxımından da olduqca əhəmiyyətlidir. Bununla belə, mərkəzləşdirmənin uğuru yalnız inzibati strukturun dəyişməsi ilə ölçülməməlidir. Qurumlar arasında səlahiyyət bölgüsü aydın olmalı, qərarların qəbulu ləngiməməli və yerli ehtiyaclar da nəzərə alınmalıdır.

Eyni zamanda, icbari tibbi sığortanın maliyyələşmə mexanizmləri ilə tibb müəssisələrinin fəaliyyəti arasında koordinasiyanın qorunması da qarşıda duran ən vacib məsələlərdən biridir. Çünki əsas məqsəd idarəetmə strukturunu dəyişmək deyil, ayrılan resurslardan daha səmərəli istifadə et-

məklə vətəndaşlara göstərilən tibbi xidmətlərin keyfiyyətini yüksəltməkdir.

Qeyd etdiyimiz kimi, TƏBİB-in yaradılması icbari tibbi sığortaya keçidin institusional dayaqlarından biri, onun Səhiyyə Nazirliyinin tabeliyinə verilməsi isə daha əlaqələndirilmiş idarəetmə modelinə keçid kimi qiymətləndirilə bilər. İslahatın həqiqi uğuru vətəndaşların tibbi xidmətlərə daha rahat çıxışında, müalicənin keyfiyyətində, maliyyə şəffaflığında və səhiyyə sisteminin ümumi səmərəliliyində özünü göstərməlidir.

Lalə Mehralı

Səhiyyə sisteminə həyata keçirilən institusional dəyişiklikləri ayrı-ayrı qərarlar kimi deyil, ölkənin səhiyyə siyasətinin inkişaf mərhələləri kimi qiymətləndirmək lazımdır. Bu baxımdan deyə bilərik ki, TƏBİB-in yaradılması və sonradan Səhiyyə Nazirliyinin tabeliyinə verilməsi bir-birinə zidd addımlar deyil, dəyişən ehtiyacları uyğun idarəetmə modelinin təkmilləşdirilməsidir.

TƏBİB-in yaradılması icbari tibbi sığortaya keçid dövrünün ən mühüm institusional addımlarından biri idi. Yeni maliyyələşmə modelinin tətbiqi dövlət tibb müəssisələrinin idarə olunmasında da fərqli yanaşmanı qaçılmaz etirdi. Tibbi xidmətlərin uçotunun aparılması, keyfiyyətə nəzarətin gücləndirilməsi, habelə maliyyə vəsaitlərindən səmərəli istifadə və müəssisələrin fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi yeni idarəetmə mexaniz-

FELTYETON

Paltar çox vacib amildir, bunu bilirlik. Lakin onu da bilirlik ki, içindəki əslə təsiri yoxdur. İstəyirsən zər-ziba geyin, nəsənsə, osan. Dəyişməyəcəksən. İstəyirsən də ən ucuzlu, dəbsiz bir paltar geyin,

yənə də dəyişməyəcək, əgər içindəki dəyərli insandırsa. İnsanı geyiminə görə qarşılayıb, ağlına görə yola salarlar deyiminin də elə bu mənada yarandığı sözsüzdür. Lakin nə məsələdirsə, "nə geyinim?" dərdi həmişə insan övladının elə birinci dərdi-səri olub. Yox, deyəsən burada bir az səhv etdim. Çünki ta indi "nə geyinim?" dərdi yoxdur, səbəbi son zamanlar əksər insanın geyinməkdən çox soyunmağa üstünlük verməsidir.

Məsələn, vaxt var idi ki, kişilər şalvar

geyinərdilər əyinlərinə. Bu məqamda "Kəllə və Dimnə" kitabından belə bir hekayəti də xatırlamaq yerinə düşər. Çox qısa söyləyəcəyəm. Qədim zamanlarda belə bir hadi-

Heyif səndən ey dünya...

sə olub ki, hansısa mahalda gecə qapı döyülür, evin kişisi qapını açar, bununla da yoxa çıxarmış. Sabahı gün məlum olarmış ki, filankəs gecə yoxa çıxıb. Həmin qapı döymələr davam edir. Beləliklə, günlərdən birində bir kişinin də qapısı döyülür və o, başqalarından fərqli olaraq evinə qayıdır, yoxa çıxanlardan olmur. Səbəb bu olur ki, o biri kişilər gecə qapıları döyüləndə qapıya paltarsız çıxırmışlar, lakin bu kişi qapının fasiləsiz döyülməsinə baxmayaraq paltarını

geyinir ki, birdən olar, təcili hara isə çağırarlar, qoy hazırlıqlı olum. Bu yüksək keyfiyyəti onu ölümün pəncəsindən qurtarır. Həmin kişini aparıb özündən əvvəl qapıya çıl-

paq çıxan kişilərin hansı işgəncələrə məruz qaldıqlarını göstərərək sonra evinə qayıtlar.

Hə, deməli, paltarın belə önəmli çağları da olub. İndi kişilər var ki, nəinki gecə, günün günorta çağında paltarsız gəzirilər. Qısa şortlar, qolsuz köynəklər, vəssalam. Adı da ya dəbdır, ya da istidir... Qaldı qadınlarımız, Həzrəti Məhəmməd peyğəmbərin, qadın elə geyinməlidir ki, bədən cizgiləri bilinməsin, buyurmasına baxmayaraq indi əksər qız-qadınlarımız da kişilər kimi bir

qarış paltarla kifayətlənirlər. Qısa ətək, qısa şort, şalvarda baldırdan başlayan iri kəsiklər, qısa köynəklər onların qarın-başını, qıç-qolunu qoyub bayırdadır. Çıxdınımı küçəyə, vəssalam. Film başlayır. Əvvəllər belə filmlərə tamaşa etmək üçün gerek vaxt ayırdın, gedib bilet alardın, əziyyət çəkib nə qədər yol gedib kinoteatrda film izləyirdin. Lakin indi buna əsla ehtiyac yoxdur. Çıx küçəyə, başla tamaşaya. Ey fani dünya. Sən bu günlərəmi qalacaqdın? Heyif səndən. Səni niyə bu günə saldılar? Kimlər saldı, niyə saldı, nə məqsədlə saldı, bilmirəm, amma heyif səndən. Heyif səndən keçən kişilərdən ki, qız-qadın yanında qıç-qollarını çırmayıb dəstəməz almazdılar ki, ayıbdır. Heyif o kişilərə ki, çöldə ot biçəndə, əkin ekəndə istidən bişsələr də, köynəklərini çıxarmazdılar ki, birdən yan-yörədə qız-gəlin olar.

Heyif səndən ey dünya, sən nə üçün bu günlərə qaldın? Heyif səndən keçən qadınlara ki, ətəyi dabanında, köynəyinin qolu əlinin üstündə bitirdi, yad kişi görəndə yaşmağı gözlərinin altınadək qaldırırdı. Heyif... Zaman keçib, dünya dəyişib, müasirləşib. Çox heyif ki, biz insanlar da kişilə-qadınları çox dəyişmişik, çox da "müasirləşmişik"...

Mətanət Məmmədova

Ev heyvanlarının saxlanması: sahiblər hansı qaydalara əməl etməlidir?

İt, pişik və digər ev heyvanlarının mənzillərdə və həyat evlərində saxlanması onların sağlamlığı, insanların təhlükəsizliyi və yaşayış mühitinin qorunması baxımından müəyyən məsuliyyət tələb edir. Heyvanlara düzgün qulluq göstərilməməsi, gigiyena qaydalarının pozulması, səs-küy və ətrafın çirkləndirilməsi isə həm heyvanların rifahına, həm də digər sakinlərin rahatlığına mənfi təsir göstərə bilər.

SİA mövzu ilə bağlı araşdırma edib. Azərbaycanda yaşayış məntəqələrində it, pişik və digər ev heyvanlarının saxlanması Nazirlər Kabinetinin 9 mart 2011-ci il tarixli 38 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş qaydalarla tənzimlənir. Həmin sənəddə heyvan sahiblərinin vəzifələri, saxlanma şəraiti, baytarlıq tədbirləri və heyvanlara münasibətlə bağlı tələblər müəyyən edilib.

ELAN

Yeni Azərbaycan Partiyasının Sabuncu rayon təşkilatının üzvü Abdullayeva Sənəm Sarif qızına məxsus 827816 nömrəli partiya üzlük vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır

“Sünbül” ASC – nin səhmdarlarının nəzərinə!

30 noyabr 2026 –cı il saat 11:00 da səhmdarların illik ümumi yığıncağı keçiriləcəkdir.

İclasın gündəliyi:

1. 2025 - ci ilin illik hesabatlarının təsdiqi.
2. İcra organının rəhbərinin dəyişməsi.

Ünvan : Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, 7-si mk - rayon, Albay Kunanbayev 151 Kafe”.

tel: 012 539- 06-05

Ev heyvanlarını saxlayarkən nələrə diqqət edilməlidir?

Ev heyvanına sahib olmaq yalnız onun qidalanmasını təmin etməklə məhdudlaşmır. Heyvanın növünə, ölçüsünə və ehtiyaclarına uyğun yaşayış şəraitinin yaradılması, təmiz su ilə təmin edilməsi, mütəmadi baytarlıq müayinələrindən keçirilməsi və gigiyena qaydalarına əməl olunması vacibdir. Heyvanın saxlanıldığı məkan mütəmadi təmizlənməli, tullantılar vaxtında yığışdırılmalı və xoşagəlməz qoxuların yaranmasının qarşısı alınmalıdır. Heyvanların uzun müddət uyğun olmayan şəraitdə saxlanması, onların qidalanmasına və sağlamlığına laqeyd yanaşılması həm fiziki vəziyyətlərinə, həm də davranışlarına mənfi təsir göstərə bilər.

Digər mühüm məsələ heyvanların sağlamlığının qorunmasıdır. Baytar həkiminin tövsiyələrinə uyğun peyvəndləmə, parazitlərə qarşı profilaktik tədbirlər və vaxtında müayinə mümkün xəstəliklərin qarşısının alınmasında əhəmiyyətli rol oynayır.

Ev heyvanlarından insanlara xəstəlik keçə bilərmə?

Ev heyvanları ilə təmas zamanı gigiyena qaydalarına əməl olunması insan sağlamlığının qorunması baxımından vacibdir. Bəzi infeksiyalar heyvanlardan insanlara keçə bilər. Yoluxma riski heyvanın növündən, sağlamlıq vəziyyətindən, infeksiyanın xüsusiyyətlərindən və təmas şəraitindən asılıdır.

Heyvanlara toxunduqdan sonra əllərin yuyulması, onların ifrazatları ilə təmas zamanı ehtiyatlı davranılması, yaşayış sahəsinin təmiz saxlanması və xəstəlik əlamətləri müşahidə edildikdə

Kibercinayətlərin artdığı dövrdə vətəndaşlar hüquqlarını necə qoruya bilər?

HÜQUQŞÜNAS AÇIQLADI

Son illərdə texnologiyaların sürətli inkişafı ilə yanaşı kibercinayətlərin sayı da ciddi şəkildə artıb. Sosial şəbəkələrin, internet bankçılığının və onlayn alış-veriş platformalarının geniş yayılması vətəndaşların şəxsi məlumatlarının oğurlanması, dələduzluq və kibertəhdidlərlə üz-üzə qalmasına səbəb olur.

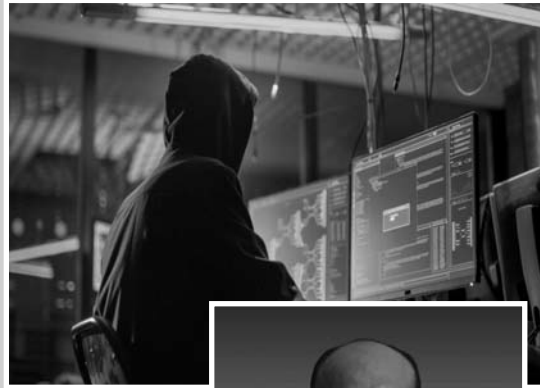
Bəs kibercinayətlərin artdığı dövrdə vətəndaşlar hüquqlarını necə qoruya bilər?

Məsələ ilə bağlı hüquqşünas Emil Aslanov SİA-ya açıqlamasında bildirib ki, sosial şəbəkələr və internet vasitəsilə hər hansı şəxsin şəxsi məlumatlarını əldə edərək bank kartından pul vəsaitlərinin çıxarılması və ya ona qarşı dələduzluq edilməsi, müəyyən məbləğdə pulun oğurlanması hallarında, əgər məbləğ 500 manata qədərdirsə, bu halda İnzibati Xətalər Məcəlləsinin xırda talama maddəsi tətbiq edilir:

“Belə şəxslərə 160-240 saat müddətinə ictimai işlər və ya törədilmiş əməlin xarakteri və şəxsin kimliyi nəzərə alınmaqla 3 ay müddətində inzibati həbs tətbiq edilə bilər. Əgər məbləğ 500 manatdan yuxarıdırsa, bu halda cinayət tərkibi yaranır. Məbləğ 500 manatdan 5000 manatadək olduqda, həmin şəxsə Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələrinin sanksiyaları tətbiq edilə bilər. Bu, cərimə və ya islah işləri cəzası, ən ağır halda isə 2 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzası ola bilər.

Bu cür kibercinayətlərin qurbanına çevrilməmək üçün şəxslərə kart məlumatlarını və digər şəxsi məlumatlarını rəsmi saytlardan başqa platformalarda paylaşmaq, eləcə də bu məlumatları digər şəxslərə verməmək tövsiyə olunur”.

Arzu Qurbanlı

baytar həkiminə müraciət olunması əsas profilaktik tədbirlər sırasındadır.

Bununla yanaşı, heyvanların insanlarla bir evdə yaşamasını avtomatik olaraq sağlamlıq təhlükəsi kimi qiymətləndirmək düzgün deyil. Risklərin azaldılmasında düzgün qulluq, profilaktik tədbirlər və məsuliyyətli davranış mühüm rol oynayır.

Mənzildə heyvan saxlayanların qonşular qarşısında hansı öhdəlikləri var?

Çoxmənzilli binalarda ev heyvanlarının saxlanması zamanı yalnız mənzilin daxilindəki şərait deyil, ümumi yaşayış mühitinə təsir də nəzərə alınmalıdır. Davamlı səs-küy, liftlərin və dəhlizlərin çirkləndirilməsi, heyvanların nəzarətsiz buraxılması və digər sakinlərin təhlükəsizliyinə laqeyd yanaşılması münasibətlərə səbəb ola bilər. Buna görə heyvan sahibi onun davranışına nəzarət etməli, ümumi istifadə sahələrinin təmizliyini qorumaq və digər sakinlərin hüquqlarına hörmətlə yanaşmalıdır.

Heyvanların binanın həyətinə və ümumi ərazilərdə gəzdirilməsi zamanı da müvafiq qaydalara əməl olunmalıdır. Xüsusilə itlərin cilovsuz, iri itlərin isə əlavə təhlükəsizlik vasitələri olmadan ümumi məhəllələrdə və küçələrdə gəzdirilməsi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş tələblərə zidd ola bilər.

Qaydaları pozan şəxsləri hansı məsuliyyət gözləyir?

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 290-cı maddəsi ev heyvanlarının saxlanması qaydalarının pozulmasına görə məsuliyyət müəyyən edir.

Məcəllənin 290.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan pozuntulara görə 200 manat məbləğində cərimə tətbiq edilməsi nəzərdə

tutulur. Buraya, digər hallarla yanaşı, heyvanların qadağan edilmiş yerlərdə saxlanması, müəyyən edilmiş say həddinin aşılması, itlərin gəzdirilməsi qaydalarının pozulması və onlara tələb olunan qayğının göstərilməməsi daxildir. Pozuntunun təkrar törədilməsi zamanı isə qanunvericilikdə daha yüksək cərimə nəzərdə tutula bilər. Konkret məsuliyyət tədbiri törədilmiş əməlin xarakterindən və tətbiq olunan hüquqi norma-dan asılıdır.

Beləliklə, ev heyvanlarının saxlanması sahibindən həm qayğı, həm də məsuliyyət tələb edir. Heyvanların sağlamlığının qorunması, gigiyena qaydalarına əməl olunması və digər sakinlərin hüquqlarına hörmət edilməsi təhlükəsiz və sağlam yaşayış mühitinin formalaşması üçün vacibdir.

Ayşən Vəli

Baş redaktor: Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
**Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.**
Şəhadətnamə: № 022492
sesmediaqrup@gmail.com
sesqazeti@gmail.com
“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN KEYSİYYƏ
CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

**Qəzet
həftədə iki dəfə
nəşr olunur**
Tiraj: 2000